

Representing National Identity in Urban Furniture Design Inspired by Sassanian Textile Motifs

Amir Shabanipour¹, Marzieh Toraji^{2*}

1. Lecture, department of Painting, faculty of art and architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

2. Assistant Professor, Department of Graphic, Faculty of art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

Highlights:

- Focusing on Sasanian textile motifs, this article studies the relationship between the formal structure and function of motifs in urban furniture design with an interdisciplinary approach.
- Urban furniture design inspired by Sassanid motifs increases citizens' sense of attachment and emotional connection with the environment, enhances the recognition of national identity and cultural heritage, and enables the integration of tradition and modernity.

ARTICLE INFO

EXTENDED ABSTRACT

UPK, 2025

VOL. 9, Issue 4, PP, 118-137

Received: 19 Aug 2025

Accepted: 14 Oct 2025

Article Type:

Research article

Keywords: Motif, Sassanid textiles, urban furniture, national identity

Cite this article:

Shabanipour, A., Toraji, M. (2025). Representing National Identity in Urban Furniture Design Inspired by Sassanian Textile Motifs. *Urban Plan Knowl*, 9(4), 118-137.

DOI:

[10.22124/UPK.2026.31454.2056](https://doi.org/10.22124/UPK.2026.31454.2056)

Introduction Urban transportation has been shaped since World War II by focusing on National identity is represented in urban space through symbols and artistic elements, and one of the important areas for achieving this goal is the design of urban furniture. Urban furniture, as one of the tangible elements in contact with citizens, has a high capacity to instill the cultural and historical values of society. Representing the cultural and historical characteristics of a society in the form of form, color, and motifs not only helps to increase the beauty of public spaces but also strengthens the sense of belonging to cultural history among citizens. Given the influx of alien Western images and symbols, recognizing identity components in society is essential. The present study examines how national identity is represented in urban furniture design with the idea of Sassanid textile motifs. The aim of the research is to identify the motifs of Sasanian textiles from a visual perspective and to examine their capacity to adapt to form and function in urban furniture and to exploit the motifs in line with the effectiveness of processes to strengthen the sense of cultural belonging and represent national identity in urban spaces. The aim of the applied research is to explain the visual characteristics of the motifs of Sasanian textiles and the representation of national identity in urban furniture design.

Methodology: The research method of this research is qualitative and descriptive-analytical and has been conducted with the approach of visual content analysis of Sasanian textile motifs. The research is also practical in terms of purpose and the required data has been collected through library studies and examination of visual documents.

Results: The increasing spread of urbanization, migration of marginalized people, and population growth have led to congestion in public spaces and uses. Urban furniture is a solution for beautifying and optimizing the appearance of the urban environment.

Discussion: The components of form and function can lead to a sign of the formation of national identity in urban space, and when the motifs are coordinated with the functional requirements of urban furniture, their design becomes effective in the contemporary era.

*Corresponding Author: marziehtoraji@guilan.ac.ir

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Conclusion: The conscious use of Sasanian motifs and creating harmony with form and function will enhance the beauty of the environment and restore the historical memory of citizens. Sasanian motifs have great potential in contemporary design due to their combination of visual aesthetics and semantic richness. For example, several elements in urban furniture such as benches, lighting, trash cans, and railings have been designed with inspiration from Sasanian textile motifs. The use of new ideas based on history, civilization, and territorial culture elevates urban furniture from a purely functional and instrumental level to a cultural and social level, transforming it into a medium for expressing cultural identity. This can strengthen the sense of cultural belonging and spatial identity of citizens, so that citizens feel a living connection with historical and national heritage in their daily interactions with furniture. Creating urban furniture with identity eliminates the visual uniformity of inauthentic designs in urban spaces. Finally, it can be concluded that the representation of national identity in urban furniture design is not a decorative option, but an identity and cultural necessity in the process of improving the environmental quality of today's Iranian cities. The creative use of Sasanian motifs in urban furniture design, in addition to responding to functional needs, helps to improve the aesthetic quality of public spaces and strengthen sustainable urban identity; which is an undeniable necessity for futuristic and identity-oriented urban design. Sasanian motifs in urban furniture design not only lead to aesthetic richness visually, but also help to strengthen the sense of belonging and spatial identity of citizens by reflecting national identity in urban space. The presented designs are an example of this representation, in which historical motifs have been transformed into a functional role.

بازنمایی هویت ملی در طراحی مبلمان شهری با الهام از نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی

امیر شعبانی پور^۱، مرضیه تراجی^{۲*}

۱. مربی، گروه نقاشی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۲. استادیار گروه گرافیک، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

نکات برجسته:

- این مقاله با تمرکز بر نقوش پارچه‌های ساسانی ارتباط میان ساختار فرمی و کارکرد نقوش را در طراحی مبلمان شهری با رویکرد بین‌رشته‌ای مورد مطالعه قرار داده است.
- طراحی مبلمان شهری با الهام از نقوش ساسانی حس تعلق و ارتباط عاطفی شهروندان با محیط را افزایش می‌دهد و بر شناسایی هویت ملی و میراث فرهنگی می‌افزاید و امکان تلفیق سنت و مدرنیته را فراهم می‌کند.

چکیده

اطلاعات مقاله

بیان مسأله: هویت ملی در فضای شهری از طریق نمادها و عناصر هنری بازنمایی می‌شود و یکی از عرصه‌های مهم برای تحقق این هدف، طراحی مبلمان شهری است. مبلمان شهری به عنوان یکی از عناصر ملموس و در تماس با شهروندان ظرفیت بالایی برای القای ارزش‌های فرهنگی و تاریخی جامعه دارد. بازنمایی شاخصه‌های فرهنگی و تاریخی یک جامعه در قالب فرم، رنگ، نقش‌مایه نه تنها به افزایش زیبایی فضاهای عمومی کمک می‌کند بلکه حس تعلق به تاریخ فرهنگی را در میان شهروندان تقویت می‌سازد. با توجه به هجوم تصاویر و نمادهای غربی بیگانه، شناخت مولفه‌های هویتی در جامعه امری ضروری به حساب می‌آید. پژوهش حاضر به بررسی چگونگی بازنمایی هویت ملی در طراحی مبلمان شهری با ایده از نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی می‌پردازد.

هدف: هدف پژوهش، شناسایی نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی از منظر بصری و بررسی ظرفیت آن‌ها برای انطباق با فرم و عملکرد در مبلمان شهری و بهره‌برداری از نقش‌مایه‌ها در راستای اثربخشی فرآیندهای تقویت حس تعلق فرهنگی و بازنمایی هویت ملی در فضاهای شهری است. هدف پژوهش کاربردی و تبیین ویژگی‌های بصری نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی و بازنمایی هویت ملی در طراحی مبلمان شهری است.

روش: روش پژوهش به صورت کیفی و تحلیلی توصیفی است و با رویکرد تحلیل محتوای بصری نقوش منسوجات ساسانی صورت گرفته است همچنین پژوهش از نظر هدف کاربردی است و داده‌های مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد تصویری گردآوری شده است.

یافته‌ها: با تحلیل محتوای بصری نقش‌مایه‌ها ظرفیت بازنمایی هویت ملی و قابلیت ترجمه به زبان طراحی معاصر در قالب فرم‌های ساده‌شده و هندسی ارائه شد. مولفه‌های فرم و عملکرد می‌توانند منجر به نشانه‌ای از شکل‌گیری هویت ملی در فضای شهری باشند و هنگامی که نقش‌مایه‌ها با الزامات عملکردی مبلمان شهری هماهنگ شوند طراحی آن‌ها در دوره معاصر کارآمد می‌شود.

نتیجه‌گیری: استفاده آگاهانه از نقش‌مایه‌های ساسانی و ایجاد هماهنگی با فرم و عملکرد حس تعلق فرهنگی، ارتقای زیبایی محیط و بازسازی حافظه تاریخی شهروندان را موجب می‌شود. نقش‌مایه‌های ساسانی به دلیل ادغام زیبایی‌شناسی بصری، غنای معنایی، قابلیت بالایی در طراحی معاصر دارند.

دانش شهرسازی، ۱۴۰۴

دوره ۹، شماره ۴، صفحات ۱۳۷-۱۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۲

نوع مقاله:

پژوهشی

کلید واژه‌ها: نقش‌مایه، منسوجات ساسانی،

مبلمان شهری، هویت ملی

ارجاع به این مقاله:

شعبانی پور، امیر، تراجی، مرضیه. (۱۴۰۴). بازنمایی هویت ملی در طراحی مبلمان شهری با الهام از نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی، دانش شهرسازی، ۱۱۸-۱۳۷. (۴)۹

DOI:

[10.22124/UPJK.2026.31454.2056](https://doi.org/10.22124/UPJK.2026.31454.2056)

نویسنده مسئول: marziehtoraji@guilan.ac.ir

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

بیان مسئله

نقش‌مایه‌ها در هنر ایران، با توجه به شرایط سلسله‌های تاریخی راوی مفاهیم متعددی بوده‌اند. ویژگی انتزاعی نقش‌مایه‌ها از گذشته‌های دور تا دوره اسلامی آنها را واجد حضور به روی بسترهای متنوعی همچون پارچه‌بافی، فلزکاری، حجاری و نقش برجسته کرده است. اگر چه با ورود اسلام، تغییراتی در کاربری برخی از آنها رقم خورد، اما بسیاری از نقوش در دوره اسلامی به حیات خود ادامه دادند و هویت فرهنگی که از پیشینه تصویری غنی برخوردار است را تشکیل دادند (Azhand & Erfanmanesh, 2019). با رشد فزاینده جمعیت و افزایش تراکم شهرنشینی، ساختار شهرها از بافت سنتی خارج شده و به سمت مدرنیزه شدن و عدم انطباق با استانداردهای زیبایی‌شناسی پیش می‌روند. طراحی مبلمان شهری جزء سازوکارهای جدایی‌ناپذیر شهرها محسوب می‌شوند که می‌توانند به طور غیر مستقیم هویت شهر و یا هویت ملی را بازگو نمایند و در انتقال مفاهیم فرهنگی موثر باشند. بازتاب هویت فرهنگی و ملی مبتنی بر گنجینه تصویری ایرانی یکی از خلاءهای امروز در هنرهای تجسمی و کاربردی ایران است. مسئله چگونگی بازنمایی هویت ملی ایرانی با پیشینه فرهنگی و تصویری غنی در چیدمان و مبلمان شهری موضوع مهمی محسوب می‌شود. در دنیای امروز که شهرها با سرعت در حال تغییر و جهانی شدن هستند، بازنمایی هویت ملی در طراحی عناصر شهری اهمیتی دو چندان یافته است. یکی از موثرترین راه‌های تقویت این هویت، استفاده از میراث بصری و هنری در طراحی مبلمان شهری است. با رشد شتابان شهرنشینی و گسترش الگوهای یکسان‌سازی در طراحی شهری، فضاهای عمومی به سمت بی‌هویتی و گسست از زمینه‌های فرهنگی حرکت کرده‌اند. این امر منجر به تضعیف حس تعلق شهروندان و کاهش پیوند عاطفی آنان با محیط زندگی‌شان شده است. مشکل اصلی فضاهای شهری این است که انسان‌ها در ابعاد وسیع و پیچیده نمی‌توانند با محیط شهر روابط حسی و مطلوب برقرار نمایند هنوز در بسیاری از شهرها به فضای شهری اهمیت داده نشده و برای حضور و استفاده شهروندان، امکانات با کیفیت بسیار ناچیز است (Firozjah & Sohrabi, 2014). در چنین شرایطی، طراحی مبلمان شهری به عنوان بخشی از منسجم‌کننده‌های محیطی، نقشی تعیین‌کننده در بازتاب هویت ملی ایفا می‌کند.

مسئله اصلی این پژوهش، نبود انسجام فرهنگی و غفلت از مؤلفه‌های هویتی در طراحی مبلمان شهری معاصر ایران است. این پژوهش بر این اساس شکل گرفته است که منابع تصویری بسیاری از دوران ساسانی و صنعت منسوجات ساسانی در دسترس قرار دارد و طراحان و متخصصان حوزه شهرسازی می‌توانند با استفاده از نقش‌مایه‌های غنی و با تاثیر گرفتن از فضای شهری معاصر آثاری جدید بیافرینند. طراحان با اقتباس از بن‌مایه‌های تصویری هنر ایران و استفاده از آنها در ساختار و ترکیب‌بندی اشیا و مبلمان مرتبط با فضای شهری، می‌توانند از آن‌ها بهره ببرند و به غنای زیباشناسانه مبلمان شهری بیفزایند. ساختار مبلمان شهری که براساس هویت غنی شکل یافته باشد، رابطه بین نقش‌مایه‌ها و طراحی کاربردی عملکردی نوین است. تلفیق نقش‌مایه‌ها با سبک‌های نوین طراحی در مبلمان شهری هم می‌تواند فضایی اصیل مطابق با فرهنگ باستانی ایرانی خلق کند و هم الگویی جدید در زمینه زیبایی‌سازی شهر ایجاد نماید. همچنین حس تعلق و افزایش انسجام اجتماعی با تاکید بر عناصر مشترک هویتی شکل می‌گیرد. در این پژوهش با هدف بازنمایی نقش‌مایه‌های ساسانی در عملکرد معاصر به این پرسش‌ها پاسخ داده می‌شود که نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی شامل چه مؤلفه‌هایی است و نقش‌مایه‌ها چگونه می‌توانند در بازنمایی هویت ملی در مبلمان شهری موثر باشند؟

در دوران مدرنیته و اخیر، به دلیل وارد شدن الگوهای بی‌هویتی، پیوند شهروندان با فضای شهری کاهش یافته است و بهره‌گیری از گنجینه تصویری غنی در طراحی مبلمان شهری ضرورت دارد و در انجام این پژوهش برای دستیابی به هویت ملی به این امر توجه شده است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش تحقیق، تحلیلی و توصیف محتوایی و شیوه گردآوری اطلاعات نیز به صورت اطلاعات کتابخانه‌ای است. پس از بررسی و تبیین مفاهیم نظری پژوهش، طراحی چند عنصر در مبلمان شهری بر اساس ایده و الهام‌پذیری از نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی تحلیل و نتایج حاصل از طراحی آن‌ها ارائه می‌شود.

مبانی نظری

طرح منسوجات ساسانی و الهام پذیری از آن در طراحی مبلمان شهری

اردشیر اول در سال ۲۲۶م. حکومتی ملی بر پایه فرهنگ ایرانی شکل داد و جلوی نفوذ فرهنگ یونانی که از زمان سلوکیان و اشکانیان به تدریج در ایران راه یافته بود را گرفت (Daryae, 2010). هنرمندان ساسانی، قرینه‌سازی و تکرار کلیشه‌ای نقوش در گچبری‌ها و حیوانات اساطیری در منسوجات و طبیعت‌پردازی در نقش برجسته‌ها را به عنوان ویژگی دوران مدنظر قرار دادند تا شکوه درباری را مجسم سازند. دوران ساسانی از بسیاری جهات شاهد ارزنده‌ترین دستاوردهای تمدن ایران بود. هنر ساسانی نه فقط در درون مرزهای سیاسی امپراتوری به حد کمال رسید، بلکه برخی نقش‌مایه‌های آن از یکسو تا آسیای میانه و چین و از سوی دیگر تا بیزنس نفوذ کردند. ساسانیان در احیای عظمت دوران هخامنشی مقلد صرف نبودند. هنر آنان از نیرویی آفریننده برخوردار بود که زمینه بسیاری از ویژگی‌های هنر اسلامی را مهیا ساخت. شاید خصلت متمایز هنر ساسانی جنبه تزئینی آن باشد که بعدها بر هنر اسلامی تاثیر گذاشت. در دوران ساسانی طرح به تقارن بیشتری گرایید و کاربست طرحهای مدور و ترنجی رواج گرفت. غالباً نقش جانوران، پرندگان و گیاهان را در ترکیب زوجی، رودررو یا پشت به پشت به کار می‌بردند (Pakbaz, 2020). پس از اردشیر، شاپور اول با حمایت از صنایع و علوم بر وسعت و رشد فرهنگی افزود. در شوش و شوشتر مردم انواع ابریشم‌بافی و زری‌بافی را رواج دادند (Mahmoudabadi, 2013). نقوش منسوجات ساسانی را بعضی مواقع مضامینی از جمله نمایش شاه و بزرگان در حال شکار حیوانات وحشی، جنگ، نقوش اساطیری و نمادین تشکیل می‌دادند که اکثریت آن‌ها در قاب‌بندی‌های دایره‌وار با هندسی که توسط گره‌هایی به هم می‌پیوستند، محصور می‌شدند. صنعت ابریشم‌بافی، پیشرفت تکنیکی در منسوجات را به ارمان آورد و اوضاع اقتصادی ساسانی با صادرات پارچه‌های نفیس به اروپا و ممالک مسیحی رونقی تازه یافت. رنگ پارچه‌ها هم تند و سیر بود و طیف آن‌ها با رنگ‌های آبی، سفید و قرمز ملون می‌شد (Nafisi, 2021). شاهنشاهی ساسانی به خاطر موقعیت سرزمین خود و عبور کاروان‌ها و جاده‌های تجاری به یک شاهراه تبدیل شده بود. با گسترش امکانات حمل و نقل زمینی و دریایی زمینه‌ی خوبی را برای تجارت مهیا کرد. از طریق صادرات کالا به دیگر مناطق و واردات کالا مبادلات تجاری خود را وسعت بخشید که درآمدهای زیادی عاید خزانه سلطنتی شد (Jadidi & Zare, 2013). طرح‌های پارچه‌های ساسانی طیف گسترده‌ای از موضوعات را در بر می‌گیرد. درموزه‌های اروپا نمونه‌هایی از پارچه‌های ایرانی دوره ساسانی موجود است که بیشتر آن‌ها در طول جنگ‌های صلیبی جنگجویان عیسوی از فلسطین به اروپا برده‌اند. این پارچه‌ها در نظر جنگجویان صلیبی چنان با ارزش بود که یا اشیاء متبرک کلیسا را در آن پیچیده‌اند یا اینکه به عنوان کفن با خود به گور برده‌اند و امروز برخی از آنها در خزانه‌های کلیساها باقی است، یا از آنجا به موزه برده‌اند (Nafisi, 2021). گیرشمن معتقد است: «مضمون نقوش بافته‌های ساسانی موضوعاتی از قبیل نمایش شاه و درباریان در حال شکار حیوانات وحشی و جنگ است و در دایره‌ها یا مدالیون محصور شده‌اند (Girshman, 1977). بهترین ویژگی منسوجات ساسانی همین دایره‌های چیده یا دایره‌های چرخ‌وار هستند (شکل ۱). نقوش حیوان نیز پیشینه‌ای باستانی در نزد مردمان مشرق زمین دارد. نقش عقاب و شیر، اسب و گاو از اساطیر باستانی هند و آریایی منشاء گرفته‌اند و با مراودات حکومت ساسانی با هند، نقش طاووس هم به جمع نقوش محبوب دیگر افزوده شد. موجودات افسانه‌ای نیز جز نقش‌مایه‌های پرترفدار در منسوجات بودند، سیمرغ و موجودات ترکیبی. نقوش دیگر هم شامل نقوش گیاهی همانند گل‌های چهارپر و هشت‌پر، گل‌اناری و نخل چندبرگی می‌باشند. نقوش انتزاعی ماه و خورشید، آتشدان و اجرام آسمانی نیز در یافته‌های باستانی رویت شده‌اند (شکل ۲).

شکل ۱. نقش پرنده در دایره چرخ‌وار، پارچه ابریشمین ساسانی، قرن ۶ و ۷ میلادی، برگرفته از: ^۱(Riazi,2023)

شکل ۲. نقش گل‌اناری همراه با اجرام آسمانی (ستاره)^۲

تکنیک‌های هنری به کاررفته در عصر ساسانیان مانند ترکیب‌بندی، قانون تقابل، بسیاری از مباحث هارمونیکی و کنتراستی از قبیل: تقارن و سادگی و سکون و آرامش همراه با تحرک و پویایی ادغام شده‌اند (Dadvar & Gharbi,2012). ترکیب کلی نقش در پارچه‌های ساسانی، شامل خطوط افقی، زیگزاگ، متقارن یا متقابل است. علاوه بر آن ترکیب، نقوش در سطح پارچه، گاه در شکلی هندسی با نقش لوزی یا مربع شکل جای می‌گیرد. نقوش و طرح‌های ساسانی در برگزیده مضامین اجتماعی و باورهای معنوی آن دوران است و با حفظ ارزش‌های زیبایی‌شناسی و هویت فرهنگی می‌توان در فضای شهری و محیط زندگی در رویکردی نوین به منصفه ظهور رساند. در جدول شماره ۱ کارکردهای نقوش منسوجات در دوران ساسانی و تکرر مظاهر آن در دوره معاصر نمود یافته است.

^۱ پرنده نماد آزادی، قدرت و پیروزی است. در باور ایرانیان باستان، پرنده، نماد روح بوده است.

^۲ دوره ساسانی، قرن ۶ میلادی، انار به عنوان میوه‌ای مقدس و پیوندی میان انسان و ایزدان تصویر شده است. در جشن‌ها و آیین‌هایی چون شب یلدا و مهرگان، انار حضوری پررنگ داشته و نماد تجدید حیات و نور بوده است.

جدول ۱. کارکردهای نقوش منسوجات در دوران ساسانی و تکرر مظاهر آن در دوره معاصر

کارکرد کاربردی	کارکرد هنری	کارکرد تاثیرگذار	کارکرد زیبایی شناسی
پوشاک شاه و درباریان، زین اسب، زیرانداز، پرده	رشد کارگاه‌های بافندگی و مهارت استادکاران در خلق اثر هنری	نمایش شکوه و اقتدار، صادرات پارچه به اروپا (بیزانس)	انسجام در فضای شهر و از بین بردن بی‌نظمی، بی‌قاعدگی در چیدمان مبلمان شهری
کاربرد در مبلمان شهری: نیمکت، چراغ روشنایی، نرده	بازتاب ذوق و برانگیختن احساسات	ارجاع به هویت فرهنگی و انعکاس مضامین ملی	ترکیبی از زیبایی شناسی هنر هخامنشی و ساسانی

اکثر نقوش پارچه‌های این دوره دارای تقارن، ریتم و تکرار فرم‌های مشخصی است. استفاده از نمادها راهی برای جاودانه کردن یک ملت است. در مطالعه آثار هنری دوره ساسانیان از جمله هنر پارچه‌بافی، باید در خاطر داشت که هنرمندان در انتخاب نقش‌ها به جنبه زیبایی و هم توجه به جنبه نمادگرایی آن داشته‌اند (Panjehbashi & Torabi, 2023). منسوجات دوره ساسانی نقش‌مایه‌هایی نظیر نقوش جانوری و پرندهای با کاربردهای نمادین یا تزئینی مورد بهره‌برداری قرار داده است و نقوش حیوانی بیش از سایر نقوش و نمادها جلوه می‌نماید در واقع یکی از وجهه‌های هنر ساسانی ظهور حیوانات افسانه‌ای با ترکیبات بسیار ظریف و هنرمندانه است که ریشه در افسانه‌ها و داستان‌های اساطیری، باورهای قومی، هویتی و ملی داشتند (Taheri, 2013). هر حیوان ممکن است مظهر یک ایزد نیکوکار باشد و یا با نشان‌های خانوادگی اجتماع ساسانی مرتبط باشد. (Girshman, 1977). هریک از این حیوانات نماد و نشانه مفاهیم و تجسم عینی ایزدان روی زمین بودند. شکار این حیوانات از جانب شاه، نشان از نیروی جسمانی و روحانی او در برابر ایزدان تجسم یافته است و برکت، شکوفایی و فراوانی به همراه دارد (Sarikhani, 2019). از این رو آرایه‌ها و نقوش منسوجات در دوره ساسانی صرفاً جنبه تزئینی نداشته و از ارزش والایی در زمینه اعتقادی و هویتی برخوردار بوده‌اند و طراحی این نقش‌ها در بطن مفاهیم اعتقادی و ملی هنرمند شکل گرفته بود.

جدول ۲. مولفه‌های نقش و رنگ در منسوجات ساسانی

توضیحات	تصویر
ترسیم تجریدی نقش پرنده، تقارن، مدالیون، تزئینات هندسی بر دم و بال، رنگ قرمز سیر، رنگ طلایی در تار و پود، دایره نماد جاودانگی، استفاده از ترکیب آینه‌ای، طرح مورد نظر می‌تواند برای دیواره نیمکت یا کفپوش شهری الهام‌بخش باشد.	
طرح جانوران در دوایر و ترسیم طرح انتزاعی، ترکیب بندی ریتم‌وار، ترسیم بز و نماد نگهبان درخت زندگی، رنگ قرمز در پس زمینه و آبی در بدن جانور، دوایر متقارن، الگوی تکرار شونده در چینش سطح نشیمن نیمکت مناسب است.	
اسب بالدار در مدالیون، قاب‌های هندسی به شکل دایره، نقش‌مایه گیاهی، اشاره به مقام فرهی، اسب‌ها سرزنده و پر تحرک، رنگ غالب قرمز و آبی تیره، قاب‌بندی نمادین حیوانات در ساخت احجام نشیمن اهی یا پایه چراغ روشنایی مفید است.	

توضیحات	تصویر
<p>طراحی خلاقانه پرنده، نقش مایه‌های انتزاعی روی بدن پرنده، روبان سلطنتی بر سر پرنده، قرارگیری در دایره، نقش مایه هندسی، ایجاد ریتم در بدن پرنده، رنگ سبز-آبی و زرد و قرمز، دستار موج بر سر پرنده نماد برخورداری از قدرت آسمانی، فرم سر یا دم پرنده برای ایجاد دسته نیمکت یا چراغ روشنایی الهام بخش است.</p>	
<p>سیمرغ، نماد خورشید، فره ایزدی و نگهبان درخت زندگی و سلطنت در هنر ساسانیان، بدن هندسی و غیرواقع گرایانه در میان مدالیون، ترکیب لوزی و دایره، رنگ پس‌زمینه قرمز تیره، ترکیب رنگی زرد و طلایی، بهره‌گیری از فرم انجنای بدن پرنده برای کاشی‌کاری یا پشتی نیمکت عمومی مناسب است.</p>	

برگرفته از: (Riazi,2023)

این نقوش با ساختار منظم پتانسیل بالایی برای الهام بخشی به طراحان در حوزه‌های تجسمی و کاربردی دارند. نظام مدولار و شبکه‌بندی شده نقوش در قالب واحدهای هندسی قابلیت تکرار در مقیاس‌های متنوع را دارند. زیرا مبلمان شهری در فضاهای مختلف خاصیت کاربردی و وحدت بصری را به صورت همزمان باید داشته باشد. نقوش گیاهی با شاخه‌های متقارن می‌تواند ایده‌ای برای طراحی چراغ روشنایی باشد و نقوش اسلیمی و پیچان با ایجاد حس حرکت و پویایی در طراحی نرده موثر باشند. برای نمونه نیمکتی که در قسمت پشت آن از یک طرح گیاهی استفاده شود نه تنها از لحاظ بصری جذاب است بلکه از لحاظ تعامل با محیط امکان بیشتری برای کاربر ایجاد می‌کند.

ترکیب‌بندی متقارن از برجسته‌ترین مولفه‌های هنر ساسانی است در طراحی سکوها و نشیمن گاه‌ها احساس صمیمیت را می‌تواند تداعی کند. الگوهای هندسی در طراحی سطل زباله علی‌رغم بازنمایی زیبایی به شهروندان در ایجاد رعایت بهداشت عمومی مدد می‌رساند. نقوش ساسانی با وجود تنوع جزییات در یک کلیت هماهنگ و سازماندهی شده هستند و همین ویژگی در طراحی مبلمان شهری و طراحی المان‌ها در فضای آزاد می‌تواند لحاظ شود زیرا المان‌ها باید با هم هماهنگ و دارای زبان مشترک بصری باشند. بنابراین استفاده از نقوش پارچه‌های ساسانی در طراحی مبلمان شهری، آشناسازی شهروندان با میراث هنری و فرهنگی و تقویت گفت‌وگو هویت ملی است.

پیشینه پژوهش

تاکنون پژوهش‌های متنوعی درباره مبلمان شهری و نقش آن در محیط‌زیست و آرامش فضای شهری شده است، اما به ندرت هویت ملی و ارجاع به نقش‌مایه‌های هنر ایرانی و یا تأکید بر دوره خاص از تاریخ هنر ایران بررسی نشده است. ونه‌ونگ هانگ و احمدرضا عبدالرحمن (2025) در مقاله «طراحی مبلمان بر اساس جهت‌گیری فرهنگی» به این نتیجه رسیده‌اند که استراتژی اصلی در طراحی مبلمان شهری باید بر مساله فرهنگ متمرکز باشد و استفاده از فناوری‌های نوین بر ارزشمندی توسعه شهری می‌افزاید. بیرکیلاجک دیجانا و همکاران (2024) در مقاله «نقش ویژگی‌های مبلمان شهری در کیفیت فضای مجازی ناحیه پیاده رو» بر مولفه‌های عملکردی و ظاهری مبلمان شهری تأکید می‌ورزند و هندسه و فرم و ترکیب بصری را با معیارهای عملکردی تطبیق می‌دهند. مهتاب شهرکی و همکاران (2018) در پژوهش با عنوان «بررسی نقش مبلمان شهری و تاریخچه و راهکارها و مزایای آن در توسعه شهری» ادعان داشته‌اند که برنامه‌ریزی مطابق با استانداردهای محیطی در کیفیت طراحی مبلمان شهری تأثیرگذار است و همچنین به شرایط جغرافیایی و رفع راهکارهای تخریب برای بهبود وضعیت مبلمان شهری پرداخته‌اند. محمد آزادخانی و همکاران (2016) در مقاله «بررسی نقش عملکرد مبلمان شهری در ارتقای کیفیت محیط شهر و شهروندان مطالعه موردی منطقه ۴ شهرداری کرمانشاه» به نقش مبلمان شهری در کیفیت

شیوه زندگی و بهبود فشارهای روحی و روانی و رفع معضلات شهری در کرمانشاه می پردازند. محمدرضا فرج‌اللهی و همکاران (2014) در مقاله «عملکرد موثر مبلمان شهری در هویت بخشی به کیفیت فضای شهری به تطابق بین فرم و عملکرد مبلمان شهری و سازگاری و خوانایی مبلمان با درک مخاطبان را مورد بررسی قرار داده است. آیت‌های مبلمان شهری از نظر نگارندگان باید در مکان‌هایی نصب شوند که با حس شهروندان هم راستا باشند. لادن اسدی (2015) در مقاله «نقش مبلمان شهری مشهد از دریچه رضایت توریسم زائران و عملکرد مدیریت شهری» صنعت توریسم و گردشگری را در شهر مشهد بررسی کرده‌اند و دلایل کاستی‌ها را تحلیل نموده‌اند و پیشنهادهای در زمینه ساماندهی مبلمان شهری از طریق طرح پرسشنامه و مشاهدات ارائه داده‌اند. همان‌گونه که ذکر شد، پژوهش‌هایی که در رابطه با مبلمان شهری انجام شده‌اند تمرکز را برای رفع مشکلات مبلمان شهری و آشفتگی‌های محیط شهری نهاده‌اند و در هیچ مورد به ارجاع بر هویت ملی در زیبایی‌سازی و کاربری نوین در مبلمان شهری اشاره‌ای نشده است. پژوهش‌ها اصولاً مبتنی بر رابطه با مؤلفه‌هایی چون مبلمان شهری، توریسم و ارتقای کیفیت شهری انجام شده‌اند. بنابراین خلاء پژوهشی در بررسی تطبیقی میان نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی و طراحی مبلمان شهری مشهود است. پژوهش حاضر در تلاش است تا با تمرکز بر این پیوند، راهکارهایی برای بازنمایی موثرتر هویت ملی در طراحی فضاهای عمومی ارائه دهد. در هیچ کدام از تحقیقات انجام شده، به فرآیند طراحی مبلمان شهری با محوریت نقش‌مایه‌های ساسانی نپرداخته‌اند و این امر پژوهش حاضر را از موارد پیشین خود متفاوت می‌کند.

روش پژوهش

این پژوهش با رویکردی توصیفی تحلیلی و ماهیت کیفی به بررسی امکان بازنمایی و کاربست نقش‌مایه‌های ساسانی در طراحی مبلمان شهری می‌پردازد. روش‌شناسی این پژوهش بر سه اصل استوار است در مرحله نخست مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهده آثار بصری، گردآوری داده‌ها انجام پذیرفت. در بخش کتابخانه‌ای، منابع تاریخی و هنری مرتبط با تاریخ سلسله ساسانی مطالعه شد و منسوجات ساسانی که در تارنمای موزه‌های معتبر داخلی و خارجی وجود داشت مورد شناسایی قرار گرفت. در مرحله بعدی، با بهره‌گیری از روش تحلیل بصری، طرح‌های منسوجات از لحاظ مفهومی و فرمی و کارکردی بررسی شد و عناصر قابل اقتباس برای طراحی پیشنهادی مبلمان شهری استخراج شدند. این استخراج نه به صورت الگوبرداری صرف، بلکه به منظور فهم ساختار زیبایی‌شناسی نهفته در نقوش ساسانی صورت گرفت. در مرحله نهایی با رویکرد کاربردی، طرح‌های پیشنهادی بر اساس یافته‌های تحلیل ارائه شدند که هم دربردارنده هویت ملی است و هم پاسخی به نیازهای عملکردی شهرهای معاصر می‌باشد.

مفهوم هویت ملی و امتداد آن در طراحی مبلمان شهری

هنر در شکل آغازین خود رهیافتی به عرصه صنایع بود، بعدها با سیر تحول تاریخی و ورود به عصر اومانیسم به رویکرد آفرینش و نبوغ هنرمند تغییر مسیر داد. در ایران در دوره‌های باستانی و اسلامی، هنر هویت ملی هر دوران را بازگو می‌کند. در دوره ساسانی پس از یک قرن مقاومت آن‌ها در برابر مضامین وارداتی و یونانی، هنرمندان ساسانی سرانجام راه را برای بازگشت هویت ایرانی و فرایند هنری و استیلای آن بر عالم زیبایی و فرم باز کردند. این تحول مهم باعث شد نقش‌مایه‌های اساطیری ایرانی دوباره در هیات انتزاعی‌تر به هنر ایران بازگردند. از نظر یاکوبسن «هویت ملی بخش ویژه‌ای از هویت است که ما به شناسایی فرهنگی-سیاسی خودمان در قلمرو سرزمینی است می‌یابیم. هویت ملی هم دارای بعد فردی یا ذهنی و هم دارای بعد جسمی است. درحالت اول تعریف این نکته را که به عنوان افراد چه کسی هستیم، روشن می‌سازد و درحالت دوم کمک می‌کند تا هر یک از ما در زمینه‌ای از روابطمان با یکدیگر و در یک جامعه وسیع‌تر که به آن تعلق داریم تعریف کند (Askarizad & He, 2025). پنج بعد هویت ملی از نظر میلر به شرح ذیل است هویتی که بر اساس باور به سهیم بودن در ویژگی‌ها مشترک استوار است؛ هویتی که بر اساس تداوم تاریخی بنا شده است؛ هویتی که پویا و فعال است و جلوه‌های گوناگونی از خود بروز داده است؛ هویتی که بر پیوند گروهی از مردم با مکان جغرافیایی خاص تأکید دارد؛ و سرانجام هویتی که دارای فرهنگ مشترک است (Miller, 2024). با استناد به نقوش و رنگ‌های به‌کار گرفته شده در طراحی منسوجات و صنایع دستی

توسط نیاکان ما، منبع الهام غنی در دسترس ما قرار گرفته است. امروزه می‌توان با بازگشت به سرچشمه الهام گذشتگان هم به ارزش‌های سنتی پایبند بود و هم هویت و فرهنگ را در کاربردی نوین امتداد داد. از این رو ارزش‌گذاری مجدد در نقش مایه‌های تزئینی که صرفاً جهت کاربردی داشته به وجود می‌آید. هویت ملی یکی از مفاهیم بنیادین در حوزه مطالعات فرهنگی و طراحی شهری به‌شمار می‌رود که متشکل از مجموعه‌ای از عناصر تاریخی، اسطوره‌ای، هنری، زیباشناختی و معنوی است که در طی قرون متمادی شکل گرفته و در ناخودآگاه جمعی یک ملت نهادینه شده است. در ایران، این هویت ریشه‌دار در بستر فرهنگ بصری، معماری، هنرهای سنتی و نقوش تزئینی بازتاب یافته و به مثابه گنجینه‌ای گرانبها، ظرفیت بازآفرینی در قالب‌های جدید طراحی معاصر را دارد. در عصر حاضر که شهرها با گسست‌های هویتی و یکنواختی بصری ناشی از مدرنیزاسیون مواجه‌اند، ضرورت بازتعریف هویت در بستر فضاهای عمومی بیش از پیش احساس می‌شود. یکی از مهم‌ترین ابزارهای این بازنمایی، مبلمان شهری است؛ عناصری که به‌صورت مستقیم در زندگی روزمره مردم حضور دارند و درک شهودی و حسی آن‌ها از محیط را شکل می‌دهند. مبلمان شهری صرفاً کارکرد فیزیکی ندارد، بلکه حامل معنا، حافظه تاریخی و عامل انتقال ناخودآگاه فرهنگ و تمدن یک ملت است. در این میان، «امتداد هویت ملی» در طراحی مبلمان شهری به معنای تداوم نشانه‌های فرهنگی و زیبایی‌شناختی ایرانی در کالبد عناصر شهری است. این رویکرد می‌کوشد تا از طریق بهره‌گیری از نقوش، فرم‌ها، رنگ‌ها و ساختارهای برگرفته از هنر و معماری ایرانی اسلامی، به ویژه دوران‌های برجسته‌ای چون ساسانی، صفوی و قاجار، پیوندی میان گذشته و حال برقرار سازد. برای مثال، الهام از نقش مایه‌های منسوجات ابریشمی ساسانی که مزین به تصاویر تکرارشونده پرندگان، حیوانات اسطوره‌ای یا موتیف‌های هندسی است، می‌تواند در طراحی پستی و پایه‌های نیمکت‌های شهری، پوشش سطوح زباله، چراغ‌های پارکی، یا حتی نرده‌ها کاربرد یابد. ترکیب فرم‌های دایره‌وار، طاق‌دار یا قاب‌بندی‌های متقارن، با رنگ‌های اصیل همچون لاجوردی، زرین، زرشکی و سبز ایرانی، نه تنها کیفیت زیبایی‌شناختی فضا را ارتقاء می‌دهد، بلکه احساس تعلق، غرور ملی و پیوند فرهنگی را در مخاطب تقویت می‌کند. طراحی فضاهای عمومی بر اساس هویت ملی، زمینه‌ساز بازگشت به ارزش‌های بومی در مقیاسی ملموس و انسانی است و به توسعه پایدار فرهنگی و تقویت زیست‌پذیری شهرها یاری می‌رساند. از این رو، مبلمان شهری می‌تواند به‌مثابه رسانه‌ای فرهنگی و سازه‌ای هویتی عمل کرده و با احیای مفاهیم و نشانه‌های فرهنگی در ساحت عمومی، به تحقق شهر ایرانی اسلامی در معنای معاصر آن بینجامد. در بحث از هویت ملی مهم‌ترین مسئله تعیین ارکان و نمادهایی است که در تشکیل ملت واحد نقش اساسی دارد و آن را از ملت‌های دیگر متمایز می‌کند. بی‌گمان دین، زبان، گذشته تاریخی، فرهنگی و هنری، آداب و سنن، آرزوها، آرمان‌ها و ارزش‌های مشترک و سرزمینی با مرزهای طبیعی یا سیاسی واحد هرکدام در شکل‌گیری مفهوم ملت نقش موثر و غیرقابل انکاری دارند (Zangiabadi & Tabrizi, 2014). در فرهنگ ایرانی، نقش‌مایه‌ها حاوی مضامین و مفاهیم زیبایی هستند، همانند: وحدت وجود، چرخش هستی، آفرینش. این نقش‌مایه‌ها در طول ادوار مختلف در ذهن و روح ایرانی ریشه دار شده‌اند و با گذشت زمان به هویت ملی مبدل شده‌اند. نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی حاوی زبان تصویری فراتر از یک نقش صرفاً تزئینی‌اند و در بطن آن‌ها روح ایرانی متبلور است. امتداد و طراحی مجدد آن‌ها در کاربری نوین آرمان‌ها و عناصر هویتی باورهای نیاکان‌مان را حفظ می‌کند. منسوجات ساسانی با عناصر تصویری ایرانی به سرزمین‌های غربی صادر می‌شدند و در زبان خود معرف هویت ملی و فرهنگ و هنر ایران به ممالک بیگانه بودند. محمدحسن زکی معتقد است: «در دوره ساسانی فن بافندگی ایران به اوج عظمت خود رسید. از آن دوره تعدادی پارچه‌های ابریشمی باقی‌مانده که بهترین نمونه از ترقی صنعت در دوره ساسانی است. اشکال این پارچه‌ها مجموعه دوایر و اشکال هندسی و تصاویر حیوانات یا پرندگان یا سواران در حال شکار است (Afrough, 2019). محیط بصری شهرها از طریق نظام پیچیده‌ای از نشانه‌ها، ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع خویش را به منصف ظهور می‌رسانند. در فرآیند تعامل میان انسان و شهر، محیط شهری به مثابه فصل مشترک این دو، زمینه ادراک، اصلی‌ترین دریافت‌های شناخت و ارزیابی محیطی شهروندان و بازدیدکنندگان را فراهم می‌آورد. پیامدهای صنعت در زندگی معاصر موجب شتاب زندگی در طراحی مبلمان شهری شده است. با توجه به نقش‌مایه‌های ارزشمند که میراث گذشتگان ماست می‌توان آن‌ها را در فضاهای عمومی و شهری تجدید و احیاء نمود و کمبودهای زیبایی و کیفی در مبلمان شهری را جبران

نمود. زیرا هویت ایرانی نهفته در نقش‌مایه‌ها در حیاتی جدید و کاربردی نوین جانی تازه می‌گیرد و پاسخگوی نیازهای انسان امروزی می‌شوند. برای احیای اشکال سنتی گذشته باید به هویت ایرانی جهت والا بخشید و با نگاهی علمی به هنر نیاکان، مفاهیم آن را مورد مطالعه قرار داد. ویژگی هنر ایرانی نمادین وار بودن آن است. بنابراین از این مولفه که کاربردی فراتر از انتزاع دارد می‌توان برای طراحی مبلمان شهری و تلاش طرح‌های عمومی و فضای شهری استفاده متفکرانه کرد.

یافته‌های پژوهش

نقش مبلمان شهری در زیبایی فضاهای شهری و طراحی نمونه‌های پیشنهادی

گسترش روز افزون شهرنشینی و مهاجرت حاشیه‌نشینان و افزایش جمعیت موجب ازدحام در فضاها و کاربری‌های عمومی شده است. مبلمان شهری راهکار زیبایی‌بخشی و منظر مطلوب‌سازی به محیط شهری است. تاریخچه پیدایش مبلمان شهری به روم باستان بر می‌گردد. دان ناردو پژوهشگر تاریخ روم می‌نویسد: در اواخر جمهوری روم گرایش به تجملات او زندگی رومیان سبب ظهور هنرهای تزئینی در فضای منزل و خیابان شد. حضور آب‌نماها و سکوها و مجسمه‌ها و میادین و خیابان‌های مفروش، ذوق و هنر رومیان را و بهره‌گیری از استادکاران و نیروهای آموزش‌دیده در ساخت مبلمان رومی را گواه می‌دهد (Nardo, 2020). مبلمان شهری امروزه دامنه وسیعی را در بر می‌گیرد. تمامی تجهیزات و لوازم تکنولوژی و تابلوهای دیجیتال که مصرف عمومی دارند شامل مبلمان شهری می‌شوند. از ویژگی‌های فضای شهر مطلوب، هماهنگی و متناسب بودن هر یک از اجزای مبلمان شهری، دارای دو ویژگی اساسی است؛ کاربردی بودن و زیبایی و در صورت داشتن هر دو ویژگی می‌تواند نیاز عملکردی و بصری شهروندان را بصورت توامان برآورده سازد (Goudarzi, 2023). مبلمان شهری از جمله مولفه‌های مطرح در برنامه‌ریزی شهری و به عنوان جزئی از کل شهر، تعریف‌کننده هویت و ساختار شهری و از اصلی‌ترین ابزارهای ارتباط مدیریت شهری با شهروندان است که وظایفی چون تعیین جهت و ارائه اطلاعات به شهروندان، ارائه مقررات، حفاظت، استراحت را بر عهده دارند (Mohajer & Asarzadeh, 2025). یکی از اصول عمده در طراحی و استقرار و مکان‌یابی انواع مبلمان شهری، رعایت همخوانی با محیط است که این امر برای واکنش به ویژگی‌ها و ماهیت وجودی مکان و عملکرد مورد نظر آن ضروری است.

پاسخ به نیاز محیط: طرح باید متأثر از ویژگی‌های ذاتی و هویت مکان باشد. طرحی ماندگار و موفق است که در بستر زمان و مکان پویا باشد و دایما نیازهای کاربران را پاسخ دهد، نیازهای عملکردی محل را برطرف کند و خود را با ناملایمات تنش‌های محیطی سازگار نماید.

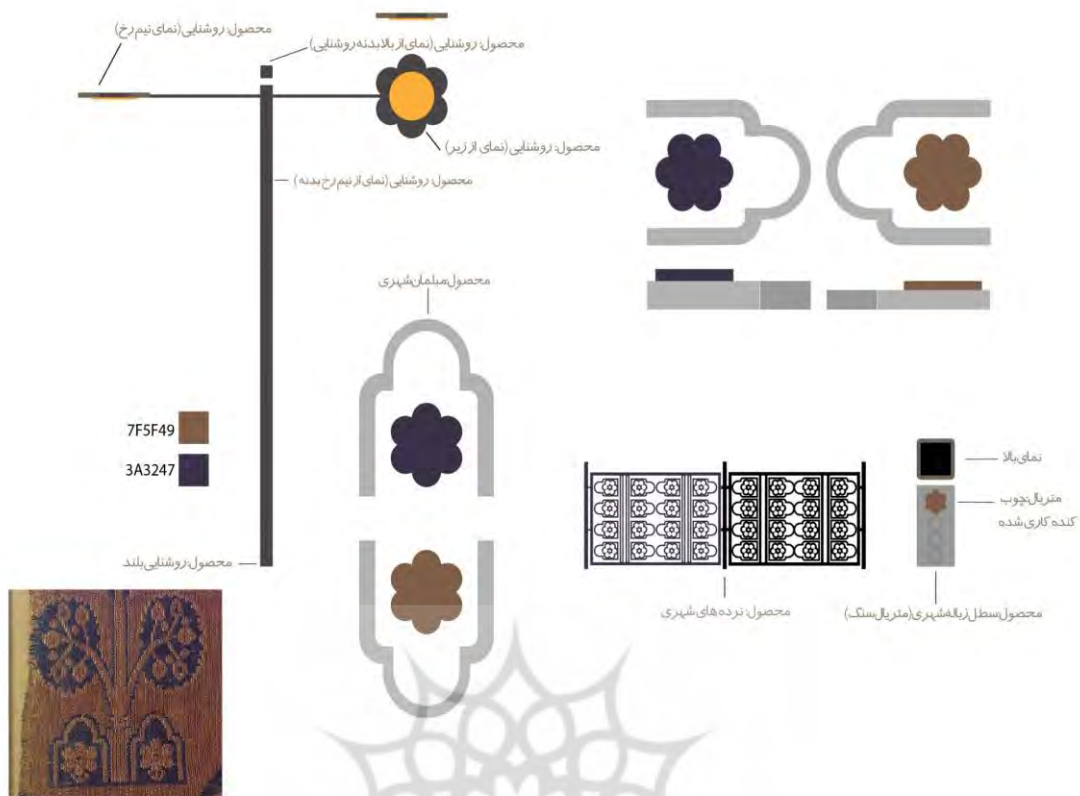
شاخص‌های طراحی: محیط شهری باید از نظر عوامل فرهنگی و هویتی و طبیعی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد (Teymurian, Ziviyar, Esn'ashari, 2022). مبلمان شهری در تعریف شخصیت عملکردی فضاها نقش مهمی ایفاء می‌کند و در چگونگی روحیه مطلوب دادن به شهروندان موثر است و امروزه شهرنشینی یکی از وجوه عمده شیوه زندگی محسوب می‌شود و با توجه به رشد سریع شهرنشینی و ازدیاد جمعیت نیازهای جامعه شهری اشکال متنوعی به خود گرفته است (Azadkhani et al, 2016). مبلمان شهری نه تنها یک رویکرد زیبایی‌سازی است بلکه در کنار آن کیفیت در محیط شهری و رضایتمندی شهروندان هم ارتقاء داده می‌شود. مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضاهای شهری محسوب می‌شود که کمیت و کیفیت، زیبایی و راحتی دوام و محل استقرار آن‌ها نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد. شهری که در آن شهروندان احساس آرامش آسایش کنند و حضور در آن را به نشستن در خانه ترجیح دهند (Saeednia, 1999). مهم‌ترین ویژگی مبلمان شهری ریشه‌دار بودن آن در فرهنگ قومیتی و بومی یک اقلیم است. عناصری که رنگ و بومی و هویت ملی را دربرداشته باشند با مخاطب بهتر ارتباط برقرار می‌کنند. یکی از عوامل موثر بر وقایع و انسجام اجتماعی، داشتن حس تعهد و تعلق به ارزش‌ها و میراث فرهنگی یک جامعه است؛ از این رو همه دولت‌ها در پس شناساندن تاریخ و فرهنگ خود به مردمان سرزمینشان هستند تا از این طریق به یکپارچگی در سطح ملی دست یابند. هویت ملی شامل احساس تعلق به

عناصر فرهنگی، نمادها و ارزش‌ها، تاریخ و میراث سرزمینی یک قوم می‌شود (Rabbani & Rastegar, 2013). همخوانی ارتباط بین طرح مبلمان شهری و محیط زندگی کمک شایانی به حفظ زیبایی شهر می‌نماید. ناهمگونی در استفاده از عناصر بیگانه و غربی و عدم توجه به ریشه‌های فرهنگی، تصاویری معشوش از چیدمان در شهرهای ایران داده است (شکل ۳). در این تصویر آباژور که وسیله‌ای تزئینی و سوغات غربی است با نقش گل و مرغ مکتب نگارگری شیراز ترکیبی بدون اصالت و توأم با دوگانگی فرهنگی ارائه داده است. نصب چنین المان‌هایی نه تنها به ذائقه بصری شهروند مدد نمی‌رساند، بلکه موجب آسیب‌رسانی به زیبایی شهر می‌شود.

شکل ۳. ناهمگونی در استفاده از نقش‌مایه گل و مرغ ایرانی و المان آباژور غربی در چراغ روشنایی میدان، تهران

الهام از فرهنگ و هنر غنی گذشتگان و بهره‌گیری از گنجینه پربار هنر ایرانی می‌تواند راهگشای بسیاری از آشفتگی‌های بصری در مبلمان شهری باشد. تکثیر مظاهر هنر و فرهنگ و ارجاع به خاطره قومی در طراحی فضاهای شهری موجب انتقال زیبایی به نسل‌های بعدی می‌شود. در هنر ایران، نقش‌مایه‌ها رکن اصلی تزئین بناها و صنایع‌دستی را تشکیل می‌دهند. طیف متنوع نقش‌مایه‌ها از دوران باستان تا اسلامی دست‌مایه مناسبی برای هنرنمایی استادکاران در دوره‌های مختلف بوده است. نقوش منسوجات ساسانی به دلیل دارا بودن ویژگی‌های زیبایی‌شناسی، معنایی، صوری در دوره اسلامی و در پارچه‌بافی ایلخانی و صفوی تداوم یافت. بنابراین استمرار آن‌ها در بسترهای نوین هنری خالی از لطف نیست. نقش‌مایه‌ها در کاربردی جدید نه تنها از لحاظ زیبایی‌شناسی حائز اهمیت‌اند بلکه هویت ملی و فرهنگی را در دوره معاصر زنده نگاه می‌دارند. مبلمان شهری شامل انواع متعددی از وسایل و امکانات رفاهی است که در پارک‌ها، میادین و خیابان‌ها نصب می‌شود. مبلمان‌ها بستگی به نوع کاربری‌شان به دو دسته تقسیم می‌شوند: مبلمان‌های ضروری شامل منابع نوری، سطل زباله، نیمکت در خیابان و محیط میادین تفریحی و نوع تزئینی آن شامل آبنماها، مجسمه مشاهیر، فواره و گلدان تزئینی است. در جهت اهداف پژوهش و مطالعه زیبایی‌شناسی محیط شهری، چند مورد از عناصر ضروری مبلمان شهری مورد مطالعه قرار می‌گیرد. نخست تصویر دو بعدی (نیمکت، سطل زباله، چراغ روشنایی، نرده) الهام‌گرفته از نقش‌مایه ساسانی ارائه می‌شود و سپس ویژگی‌های طراحی و هویت کاربردی آن‌ها شرح داده می‌شوند.

شکل ۴. تصویر دو بعدی (نیمکت، سطل زباله، چراغ روشنایی، نرده) الهام گرفته از نقش مایه ساسانی

طراحی سطل زباله های شهری

در بسیاری از کشورها جهت ترغیب شهروندان به داشتن محیطی پاکیزه و سالم، ایده‌های جذابی برای زباله‌دان اجرا شده است. سطل زباله با وجود تمام تفاوت‌های منطقه‌ای و اقلیمی در تمامی اماکن و محیط‌ها به عنوان عنصری موثر مورد استفاده قرار می‌گیرد. از این رو طراحی مطلوب آن به زیبایی ظاهری و بهداشت محیط مدد می‌رساند. توجه به نقش مایه‌ها و تزئینات غنی ایرانی می‌تواند ساختاری هنرمندانه به این عنصر اصلی در فضای شهری دهد و از سوی دیگر هویت فرهنگی را در آن‌ها بازتاب دهد. طرح‌های گل و برگ برجسته روی بدنه سطل زباله پیشنهادی از نقوش پارچه‌های ساسانی الهام گرفته است. رنگ‌بندی از تیره به روشن (خاکستری تا قهوه‌ای کمرنگ) یادآور طیف رنگی در نقوش کهن است. تکرار ریتمیک نقوش که اصل تناسب و هماهنگی در هنر ایرانی را منعکس می‌کند. طراحی بر اساس نقوش پارچه‌های ساسانی اثبات می‌کند که هر عنصر شهری می‌تواند حامل زیبایی باشد هنگامی که چنین سطل زباله‌ای در شهر نصب شود، فضای فرهنگی مطلوبی ایجاد می‌کند. الهام از هنر گذشتگان در طراحی مبلمان شهری با خلاقیت و تعهد فرهنگی، تحولی در زیباسازی شهری ایجاد می‌کند که هم کاربردی و هم سرشار از معنی است.

طراحی بدنه به شکل مستطیلی با گوشه‌های نرم و لبه‌های گرد است که علاوه بر ایجاد ظاهری لطیف‌تر، فرم جذاب و خاصی در فضای عمومی فراهم می‌کند. روی بدنه، نقوش مدالیون وار و اشکال منحنی طراحی شده است که طرح‌های پارچه‌های نفیس ساسانی را یادآوری می‌کند. این نقوش جنبه‌ی تزئینی ندارند و اهداکننده هویت تاریخی و فرهنگی به اثر هستند. رنگ قهوه‌ای متمایل به خاکی، حس طبیعی و همخوان با حس راحتی ایجاد می‌کند. این طیف رنگی همچنین به حفظ اصالت و ارجاع به مواد طبیعی (خاک رس) کمک می‌کند. دیواره‌ی بلند، ظرفیت مناسبی برای جمع‌آوری زباله فراهم می‌کند. طراحی زاویه‌دار داخلی می‌تواند از تجمع زباله جلوگیری و عدم دسترسی برای جانوران و حشرات موذی فراهم کند. با استفاده از نقوش ساسانی، این سطل می‌تواند به بخشی از مبلمان شهری تبدیل شود که علاوه بر عملکرد، روایت‌گر نقوش در نوع کاربردی باشد.

شکل ۵: طراحی سطل زباله با الهام از نقش‌مایه پارچه ساسانی

طراحی نیمکت و سکوی شهری

تمام اقشار جامعه از نیمکت و سکو استفاده می‌کنند. به طور کلی، نیمکت‌ها و سکوها در فضاهای سبز عمومی قرار می‌گیرند و عناصر بصری آن‌ها باید با محیط اطراف هماهنگ باشد. زاویه‌ها و فرم‌های ساختاری آن‌ها باید به گروه‌های سنی مختلف پاسخ دهد تا سالمندان، بزرگ‌ترها و کودکان بتوانند به راحتی استراحت کنند. طراحی هنری می‌تواند منجر به ارتباطات عمیق‌تری بین شهروندان و محیط زیست شود و حس تعلق به آن را افزایش دهد. در طراحی پیشنهادی، فرم کلی تکیه‌گاه و استفاده از خطوط منحنی و قوس در بالای تکیه‌گاه نیمکت، معماری قوسی و قاب دایره‌ای در هنر ساسانی را تداعی می‌کند. این قوس‌ها، علاوه بر حس صمیمیت، جنبه‌ای یادمانی و نمادین به نیمکت می‌بخشند. تزئینات گل‌دار با فرم سفالی که در قسمت میانی و بدنه اصلی نیمکت قرار دارد، الهام‌گرفته از بافت‌های ساسانی و مجسمه‌های سنگی است، به ویژه طراحی مرکزی (گل ۶ یا ۸ پر) و نقوش گل‌دار. این گل‌ها اغلب با شکوفایی، رشد و حیات مرتبط بودند. استفاده مکرر از این طراحی در پایین نیمکت مشابه الگوهای تکراری است که در ابریشم‌های ساسانی یافت می‌شود. ارجاع به گذشته باشکوه ایران باستان و فرم قوس‌دار، گل‌های تزئینی و تکرار منظم نقوش، همگی یادآور هنر دوره ساسانی هستند که یکی از نقاط اوج فرهنگ و تمدن ایرانی به‌شمار می‌آید. نیمکت اگرچه رنگ و بویی کهن دارد اما با ساختار مدرن طراحی شده و می‌تواند در فضای شهری امروز استفاده شود. چنین طرح‌هایی باعث می‌شود مردم در زندگی روزمره با نشانه‌های هویتی و فرهنگی ارتباط بگیرند (Mofidi, 2019).

شکل ۶: طراحی نیمکت با الهام از نقش‌مایه پارچه ساسانی

نیمکت شهری با الهام از نقش‌مایه‌های ساسانی (شکل ۶) با ویژگی‌های زیر طراحی شده است ساختار منحنی برگرفته از خطوط اسلیمی و گیاهی هنر ساسانی. ترکیب فرم‌های هندسی متنوع (دایره، مستطیل، قوس) طراحی نظام‌بندی شده که قابلیت نصب در جهات مختلف را دارد. طیف رنگی از پارچه ساسانی انتخاب شد: کرم، رنگ خاکی که نماد ثبات و طبیعت، آبی کبود: رنگ آسمانی، نماد اطمینان و آرامش،

قرمز آجری: رنگ گرم، نماد انرژی و حیات (Afrough, 2019). فرم‌های متنوع امکان نشستن در چند جهت مختلف و انعطاف‌پذیری در زوایای چیدمان و تعامل شهروندان را تسهیل می‌کند. نقوش گیاهی پارچه‌های ساسانی که قرون متمادی بر روی بافت‌های ابریشمین نقش می‌بستند، اینجا به فرم‌های سه‌بعدی عملکردی تبدیل شده‌اند. جنبه تزئینی خطوط منحنی به محلی برای نشستن تغییر ماهیت داده است. برخلاف نیمکت‌های سنتی خطی، این طراحی امکان نشستن و گفتگو شهروندان را موجب می‌شود. در طراحی نیمکت ریشه‌های هویتی نیز در نظر گرفته شده است. و اتصال به تاریخ کهن نقش‌مایه‌های ساسانی در اولویت قرار گرفت و طرح پیشنهادی نه تنها جنبه تزئینی بلکه نماد تمدن کهن ایرانی محسوب می‌شود.

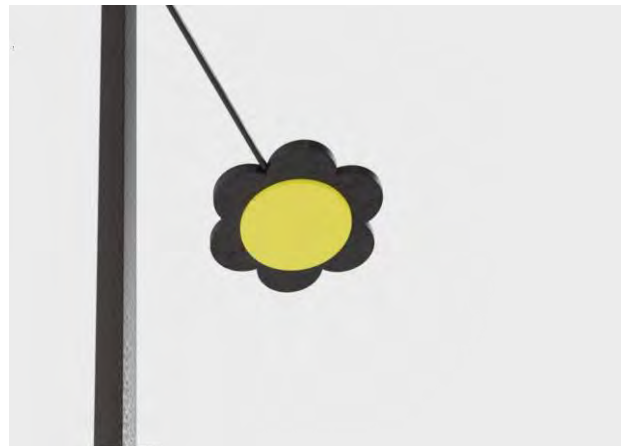
طراحی چراغ‌های روشنایی شهری

نورپردازی شهری به مجموعه اقدام و طراحی‌هایی که موجب روشنایی مصنوعی برای همه عناصر در فضای شهر خواهد شد، گفته می‌شود. در گذشته، این نورپردازی‌ها تنها با هدف افزایش امنیت رانندگان و عابران، در چهارراه‌ها استفاده می‌شدند. اما امروزه جهت زیبایی بصری فضاهای عمومی و تقویت هویت شهری نیز، به کار برده می‌شوند. این نورپردازی‌های دارای مزیت‌ها زیادی همچون افزایش احساس آرامش شهروندان، جذب گردشگران، بهبود کیفیت زندگی شهری هستند. رنگ اصلی‌ترین بخش زندگی انسان در توانایی بصری را شکل می‌دهد. بدون رنگ جهان، تصویری سیاه و سفید و خاکستری است ایتن می‌نویسد: «در رنگ یک واژه و برداشت کلی از هم‌کنش داده‌های دریافتی توسط سلول‌های چشم انسان و انتقال آن به سیستم عصبی می‌باشد. چشم انسان قادر است طیف‌های مربوط به رنگ قرمز، نارنجی، زرد و سبز و آبی و بنفش را دریافت نماید» (Eyten, 2018). رنگ یکی از عوامل نشان‌دهنده پیشینه و تاریخ شهری و انباشتی از اطلاعات تاریخی است که نقش ظریفی در توسعه دیدگاه زیبایی‌شناسانه ساکنین شهر دارد. رنگ موجود در هر شهر در زبان‌های مختلف بیانگر سطح اقتصاد جاری و جریان اصلی فرهنگ است (فلاح، طالبی، ۱۳۹۵: ۹۱) رنگ و نور می‌تواند زندگی شهری را سرزنده و شاداب نماید. در طراحی چراغ روشنایی علی‌رغم توجه به نور و رنگ به نقش‌مایه نیز باید اندیشید (شکل ۷). فرم‌های منحنی و روان که یادآور حرکت طبیعی ابرها در آسمان و ترکیب نور و سایه که شبیه بازی نور خورشید با ابرها در طبیعت است (شکل ۷). از سایر ویژگی‌ها نوآوری در طراحی روشنایی، طراحی دو سطحی، روشنایی متفاوت برای نقاط مختلف و فرم ارگانیک است که شکل‌های طبیعی در جای ساختار هندسی قرار گرفته‌اند. در طراحی پیشنهادی چند کارکرد مد نظر قرار گرفت: روشنایی و ایمنی شهری، زیبایی و جذابیت بصری، آموزش و انتقال فرهنگ، ایجاد هویت مکانی منحصر به فرد. همچنین کوشش شد با ترکیب خلاقانه سنت و مدرنیته، حتی ساده‌ترین عناصر شهری به اثری فرهنگی تبدیل شود.

فرم چراغ از یک استوانه مرکزی با دو شاخه منحنی که در بالای آن قرار گرفته تشکیل شده است (شکل ۱۴). این شاخه‌ها با ساختار قرینه، یادآور قوس‌ها در تزئینات رایج معماری ساسانی هستند. انتهای هر شاخه با رنگ طلایی-زرد متجسم شده که علاوه بر ایجاد جلوه‌ی گرم، شکوه و تجمل در نظام پادشاهی ساسانی را تداعی می‌کند. بدنه اصلی به رنگ قهوه‌ای مایل به خاکی طراحی شده که هماهنگی با مبلمان شهری الهام‌گرفته از ساسانی را حفظ می‌کند. ستون مرکزی با رنگ قهوه‌ای تیره، تضاد رنگی ایجاد کرده و باعث تاکید بر فرم منحنی‌های بالایی شده است. ساختار شاخه‌های چراغ و نوردهی چندجهته برای پیاده‌روها، پارک‌ها، محوطه‌های فرهنگی و تاریخی مناسب است زیرا هم روشنایی بخش مسیر عابرین است و هم فرم تزئینی فضا به شمار می‌آید. فرم شاخه‌ای و تقسیم‌بندی سه‌گانه می‌تواند یادآور طرح «درخت زندگی» یا آرایه‌های تزئینی تکرارشونده در بافت پارچه‌های ساسانی باشد (Azim, 2019). اگر این چراغ در کنار سطل زباله قبلی و سایر المان‌های طراحی‌شده با همین زبان بصری استفاده شود، یک ست کامل مبلمان شهری با هویت ساسانی محسوب می‌شود که هم کارکردی و هم روایت‌گر تاریخ فرهنگی است.

شکل ۸. طراحی چراغ روشنایی با الهام از نقش‌مایه پارچه ساسانی

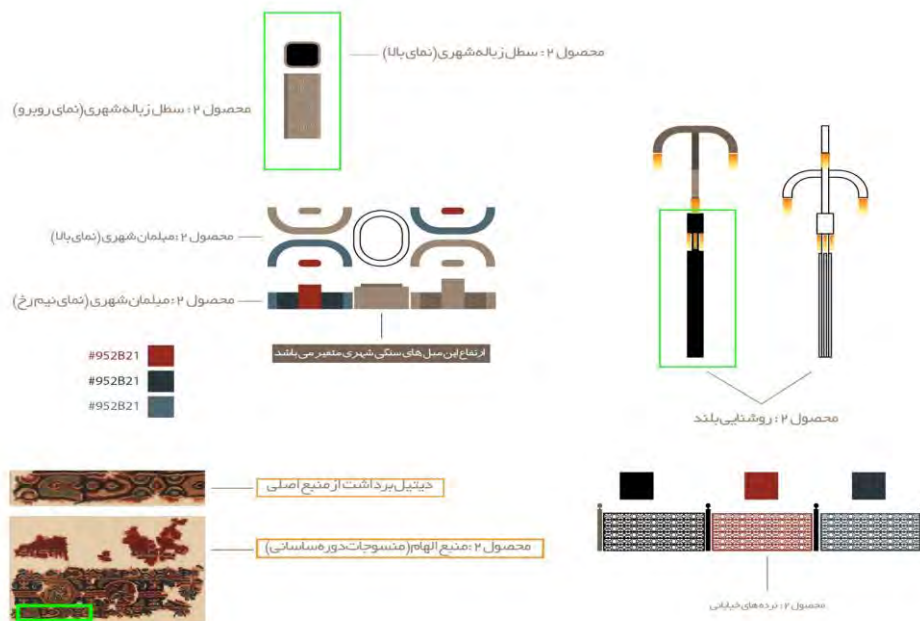
شکل ۷. طراحی چراغ روشنایی با الهام از نقش‌مایه پارچه ساسانی

طراحی نرده‌های شهری

طراحی نرده با ایده مستقیم از نقش‌مایه‌های ساسانی خلق شده است. درون هر قاب مستطیلی، نقش گل شش‌پر با مرکز هندسی منظم دیده می‌شود. این گل‌ها از نقوش رایج هنر ساسانی هستند که در بافته‌ها، گچ‌بری‌ها و ظروف فلزی آن دوره دیده می‌شوند و نماد زندگی، باروری و رشد محسوب می‌شدند. تکرار این گل‌ها در نظام شبکه‌ای و قرینه، یادآور نظم سازمان‌دهی شده در پارچه‌های ابریشمی ساسانی است. خطوط عمودی و افقی نرده حس استحکام دارد، در حالی که منحنی گل‌ها و قاب‌های دایره‌وار، لطافت بصری ایجاد می‌کنند (شکل ۹). الهام از نقش‌مایه‌های ساسانی در یک محصول شهری روزمره، باعث بازآفرینی فرهنگ معاصر می‌شود. عملکرد نرده تنها به مرزبندی فیزیکی ختم نمی‌شود، بلکه به‌عنوان یک الگوی فرهنگی، هویت ایرانی را به کاربران یادآوری می‌کند. با قرار گرفتن در کنار سایر المان‌های طراحی شده با زبان بصری مشابه (مثل نیمکت و سطل زباله)، می‌تواند یک مجموعه منسجم از مبلمان شهری با هویت فرهنگی بسازد (Tovar, 2024).

شکل ۹. طراحی نرده با الهام از نقش‌مایه پارچه ساسانی

شکل ۱۰. تصویر دو بعدی (نیمکت، سطل زباله، چراغ روشنایی، نرده) الهام گرفته از نقش مایه ساسانی

نقش مایه‌های تکرارشونده الهام بخش طراحی نرده یا پنل جداکننده شده‌اند (شکل ۱۰). طرح اصلی از مدلیون‌های بیضی شکل در پارچه‌ها تشکیل شده که در ساختار شبکه‌ای منظم و پیوسته تکرار شده‌اند. این ریتم تکراری یادآور بافت پارچه‌های ابریشمی ساسانی است که اغلب دارای نقوش قرینه و منظم بودند. رنگ قرمز متمایل به آجری، حس گرما و صمیمیت را انتقال می‌دهد و به فضاهای شهری کیفیتی دوستانه می‌دهد. این نرده قابلیت نصب در پیاده‌روها، مرزبندی فضای سبز یا میدان‌ها، در ورودی فضاهای فرهنگی یا پل‌ها را دارد. با بازآفرینی نقوش ساسانی، نرده پیشنهادی صرفاً جنبه عملکردی ندارد، بلکه بخشی از بازآفرینی هویت ملی در طراحی میلمان شهری است و می‌تواند با دیگر المان‌ها (سطل، چراغ، نیمکت) یک ترکیب منسجم ایجاد کند. اگر این طرح در مقیاس واقعی و در کنار چراغ و سطل زباله قبلی قرار گیرد، یک زبان طراحی کامل ساسانی برای میلمان شهری به وجود می‌آید که هم زیبایی‌شناسی تاریخی و هم عملکرد مدرن را با هم دارد. هر کدام از عناصر به تفکیک مولفه‌های فرم و طراحی و هویت ملی در جدول ۳ توضیح داده می‌شوند.

جدول ۳. تحلیل مولفه‌های طراحی میلمان شهری با الهام از نقش مایه ساسانی

عنصر طراحی	نقش مایه ساسانی	ویژگی‌های طراحی	کاربرد شهری	نوآوری	هویت ملی
نیمکت و سکو	خطوط اسلیمی و گیاهی	فرم منحنی و روان، رنگ‌بندی گرم، آبی، قرمز، طراحی سازمان‌دهی شده	تعامل اجتماعی، نشستن چندجهته، نعطاف‌پذیری فضایی	تلفیق سنت و مدرنیته، چندعملکردی بودن، سازگاری محیطی	بازتاب خطوط اسلیمی، یادآوری هنر کهن، احساس تعلق
سطل زباله	نقوش شمشه (گل)	نقش برجسته گلی، تباین رنگ های قهوه ای و گرم، فرم مینیمال مکعبی	زیباسازی محیط، مدیریت پسماند، آموزش فرهنگی	تبدیل ابزار معمولی به اثر هنری، شکستن مرزهای سنتی	حضور هنر در جزئیات، فراگیر بودن فرهنگ احترام به محیط
چراغ روشنایی	نقوش ابر و باد و پیچان ساسانی	طرح‌های ابری شناور، بازی نور و سایه، ساختار دوسطحی	روشنایی خیابان، ایمنی شهری، الگوهای نوری که از نقوش کهن الهام گرفته‌اند	شاعرانگی و تلطیف فضا، تجربه بصری منحصر به فرد، تطبیق با نیازهای معاصر	تداوم فرهنگی، ایجاد نقاط مشترک فرهنگی در میان شهروندان با پیشینه‌های تاریخی
نرده	شمسه و نقوش هندسی، ترکیب نقوش مختلف	نقش‌های حکاکی شده، ساختار چندتکه‌ای هماهنگ با طبیعت، ترکیب رنگ‌های متضاد	هدایت عابران، مدیریت ترافیک، حفاظت از درختان	همزیستی با طبیعت، ترکیب حفاظت و زیبایی	احترام به طبیعت، شباهت به گچبری های ساسانی، تاثیر اجتماعی مثبت

نتیجه گیری

عصر ساسانی در میان ادوار تاریخی ایران باستان از حیث تاریخی و اجتماعی در زمره باشکوه ترین دوران قرار دارد. منسوجات نفیس جزء اقلام اصلی تجارت در روابط ایران و ممالک غربی قلمداد می‌شد. نقش‌مایه‌های منسوجات و عناصر تزئینی آن‌ها حاوی مفاهیم معنوی و اسطوره‌ای برای ساسانیان بودند و امروزه می‌توانند به عنوان مرجعی برای نوآوری هنرمندان معاصر در نظر گرفته شوند. نقش‌مایه‌ها در هنر ایران حاصل نگرش و باور ایرانیان بودند و در بحبوحه رویدادهای تاریخی خود را از نفوذ هنر بیگانه حفظ نمودند و در دسترس انسان امروزی قرار گرفتند تا هویت ملی و روح ایرانی همچنان در آثار هنری امتداد یابد. در طراحی مبلمان شهری با استفاده از منابع بصری ایرانی به صورت بدیع می‌تواند منعکس کننده مفاهیم ملیتی و عناصر فرهنگی باشند. الهام پذیری از نقش‌مایه‌ها با توجه به ساختار و ماهیت شان در طراحی مبلمان شهری تاثیر به سزایی دارد. مبلمان شهری با کارکردهای زیباشناختی، عملکردی و فرهنگی، بستری مناسب برای بازنمایی هویت ملی است و بهره‌گیری از الگوهای بصری برگرفته از فرهنگ و تاریخ ایران می‌تواند نقشی مؤثر در ارتقاء کیفیت محیطی و فرهنگی فضاهای شهری ایفا کند. پژوهش حاضر نشان داد که بهره‌گیری از نقش‌مایه‌های تاریخی - به‌ویژه نقوش منسوجات ساسانی - در طراحی مبلمان شهری می‌تواند راهکاری مؤثر برای بازنمایی هویت ملی در فضاهای عمومی معاصر ایران باشد. این نقش‌مایه‌ها، نه تنها واجد ارزش‌های زیبایی‌شناسی و بصری هستند، بلکه حامل مفاهیم عمیق فرهنگی، تاریخی و نمادین‌اند که از ریشه‌های تمدنی ایرانی سرچشمه می‌گیرند. طراحی مبلمان شهری بر اساس این عناصر، سبب ایجاد نوعی تداوم فرهنگی و پیوند بین گذشته و حال می‌شود و فضایی با هویت ایرانی خلق می‌کند که می‌تواند حس تعلق مکانی را در میان شهروندان تقویت کند. بازآفرینی خلاقانه این الگوها، بدون تقلید صرف، ضمن حفظ روح سنت، به زبانی معاصر در طراحی شهری دست یافته و زمینه‌ساز شکل‌گیری فضاهایی معنادار و متمایز شده است. همچنین، این پژوهش نشان داد که مبلمان شهری در نقش یک رسانه بصری - فرهنگی، ظرفیت آن را دارد که به بازتاب‌دهنده ارزش‌های ملی و تاریخی بدل شود، به شرط آن‌که طراحی آن بر پایه شناخت عمیق از فرهنگ بصری بومی و زیبایی‌شناسی تاریخی استوار باشد. بهره‌گیری از الگوهای ساسانی به‌عنوان یکی از غنی‌ترین دوره‌های هنر ایران، نمونه‌ای موفق از این رویکرد است که قابلیت تعمیم به سایر حوزه‌های طراحی شهری را نیز دارد. اهمیت طراحی مبلمان شهری در ایران همچنان در حاله‌ای از بی‌توجهی در ایران است تاکید بر فرم و رنگ و شکل نقش‌مایه‌ها و هماهنگی با شرایط اقلیمی و اجتماعی شهرها و طراحی مبلمان بر اساس نقوش اصیل ایرانی، آمیختن آن با نیازمندی‌های زندگی امروزی راهکارهای برای از بین بردن آلودگی‌های بصری و آشفته‌گی‌های حاکی از ازدحام جمعیت است. هدف پژوهش معرفی نقش‌مایه‌ها و بازنمایی هویت آن‌ها در جهت احیای فرهنگ و کاربری نوین در مبلمان شهری بوده است. در پاسخ به سوالات پژوهش نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی با طیف متنوع جانوری و گیاهی و فرم‌های هندسی هم معنای فرهنگی و هم دارای تاریخچه هستند و به همین دلیل ظرفیت بالایی برای بازنمایی هویت ملی دارند. نقش‌مایه‌ها می‌توانند در بازنمایی هویت ملی در مبلمان شهری مؤثر باشند و با ترجمه بصری و ساده‌سازی نقش‌مایه‌ها در قالب فرم‌های معاصر مبلمان، می‌توان آن‌ها را وارد زندگی روزمره کرد. نتایج برآمده حاکی از آن است که بهره‌گیری از نقش‌مایه‌های منسوجات ساسانی در طراحی مبلمان شهری نه تنها کیفیت انتزاعی و معاصر به طراحی سازه‌های رفاهی شهر می‌دهد بلکه شهروندان را با عناصر نمادین و فرهنگی ریشه‌دار در روح ایرانی آشنا می‌سازد. در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که بازنمایی هویت ملی در طراحی مبلمان شهری نه یک گزینه تزئینی، بلکه ضرورتی هویتی و فرهنگی در فرآیند ارتقای کیفیت محیطی شهرهای امروز ایران است. استفاده خلاقانه از نقش‌مایه‌های ساسانی در طراحی مبلمان شهری، علاوه بر پاسخ‌گویی به نیازهای کاربردی، به ارتقای کیفیت زیبایی‌شناسی فضاهای عمومی و تقویت هویت شهری پایدار کمک می‌کند؛ امری که برای طراحی شهری آینده‌نگر و هویت‌محور ضرورتی انکارناپذیر است. نقش‌مایه‌های ساسانی در طراحی مبلمان شهری نه تنها از نظر بصری منجر به غنای زیبایی‌شناختی می‌شود، بلکه با بازتاب دادن هویت ملی در فضای شهری به تقویت حس تعلق و هویت مکانی شهروندان کمک می‌کند. طراحی‌های ارائه شده نمونه‌ای از این بازنمایی‌اند که در آن نقوش تاریخی به نقش کارکردی مبدل شده‌اند.

References

- Ajand, Yaqoub, Erfan Manesh, Sahel (2019). Analyzing the meaning of the altar rug in the Metropolitan Museum using the method of iconology, *Kimiya Honar Journal*, No. 37, pp. 71-85. (In Persian) <https://kimiyaonar.ir/article-1-1823-fa.html>
- Afrough, Mohammad (2019). Reflection of Concepts and Motifs of Sassanid Metal Works in Mosul Metal Works. *Parseh J Archaeol Stud.* 2(6). 69-84. (In Persian) Doi: [10.30699/PJAS.2.6.69](https://doi.org/10.30699/PJAS.2.6.69)
- Azadkhani, Pakzad, Tahmasibikia, Zahra (2016). Investigating the role of appropriate urban performance in improving the quality of the urban environment and citizen satisfaction (case study of Region 4 of Kermanshah Municipality), *Quarterly Journal of Urban Planning Research*, No. 27, 93_110. (In Persian) https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_2141.html
- Asadi, Ladan, Hassani, Ali (2015). The role of urban furniture in the tranquility of tourism and the city of Mashhad and the performance of urban management. *The 7th National Conference on Urban Planning and Management with an emphasis on urban development strategies*. Mashhad <https://civilica.com/doc/435674>
- Askarizad, Reza, He, Juliana (2025). The role of urban furniture in promoting gender equality and static social activities in public spaces, *Ain Shams Engineering Journal*, Volume 16, Issue2, pp 34-53. <https://doi.org/10.1016/j.asej.2024.103250>
- Azim, Jabareh Nasser (2019). Explanation and analysis of mythological motifs in the story "The Tree of Life", *Popular Culture Journal*, Volume 8, Number 31, pp. 98-111. (In Persian) https://cfl.modares.ac.ir/article_22002.html
- Dijana, Brkljač, Aleksandra Milinković, Stefan, Škorić, Ivana, Šanjević (2024), The Role of the Characteristics of Urban Furniture and Equipment on the Quality of the Public Space of the Pedestrian Zone, *7th International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism (ICCAUA)*, <https://doi.org/10.38027/ICCAUA2024EN0180>
- Dadvar, Abolghasem, Gharbi, Adeleh (2012). A Comparative Study of Achaemenid and Sasanian Reliefs in Iran, Tehran, Peshotan Publishing. (In Persian)
- Daryae, Touraj (2010). Sassanid Kingdom, (m, Saghebfar, Trans), Tehran, Ghoghnos. (Original work published 2003) (In Persian)
- Eyten, Johannes (2018). The Book of Color, (M.H, Halimi trans), Tehran, Ministry of Culture and Islamic Guidance Publications. (Original work published 1939) (in Persian)
- Fallah, Mehdi, Talebi and Dehghani, Raheleh (2016). Explaining the color selection pattern in the design of urban furniture elements based on the contextual approach (case study of Yazd Mosque Street), *Quarterly Scientific Journal of Art Research Promotion*, Year 6, Issue 11, pp. 91-101. (In Persian) <https://ph.aui.ac.ir/article-1-276-fa.html>
- Farajollahi, Atefeh, Rezaei Aghamirloo, Mohammad Reza (2014). The Effective Function of Urban Furniture in Creating Identity and Improving the Quality of Urban Spaces, First National Conference on Urban Planning, Urban Management and Sustainable Development, Tehran, (In Persian) <https://civilica.com/doc/360654>
- Firozjah, Ali, Sohrabi, Saiedeh (2014). A sociological study of the relationship between urban furniture and quality of life, *Urban Sociological Studies*, Volume 5, Issue 16, 179-198, (In Persian) <https://sid.ir/paper/210280/fa>
- Girshman, Roman (1977). Iranian Art in the Parthian and Sasanian Periods, (B, faravashi, trans), Tehran, Scientific and Cultural Publishing. (Original work published 1965) (In Persian)
- Goodarzi, Yousef (2012), Landscape and Perception of Visual and Acoustic Landscape, *Quarterly Research Journal of Urban Planning and Architecture of Environmental Identity*, Volume 4, Issue 13. (In Persian) [https://doi.org/10.22034/\(jupa-ei\).2024.426785.1130](https://doi.org/10.22034/(jupa-ei).2024.426785.1130)
- Huang, Wenhong, Rahman, Abdul Rahman (2025). Furniture design based on cultural orientation: a thematic review. <https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2442811>

- Jadidi, Nasser, Zare, Sasan (2013) Sasanian trade from Khosrow I to the end of the reign of Khosrow Parviz (531-628 AD), *Quarterly Journal of Research in History*, No. 11, p. 67. (In persian)
https://pdtstj.ut.ac.ir/article_70702.html
- Mahmoudabadi, Seyyed Asghar (2013). History of Iran during the Sassanid Era, Tehran, Parseh Publishing. (In persian)
- Miller, David (2024). Nationality, (D, Ghafouri, trans), Tehran, Iranian Civilization Publications. (Original work published 2013) (In persian)
- Mofidi, Esmat (2019). The Role of Color in Islamic Architectural Decorations, Master's Thesis in Archaeology, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University. (In persian)
- Mohajer, Azadeh, Assarzadeh, Homa (2025). Analysis of the urban environmental quality of Tajrish Square through design based on responsive environments, *Architecture and Sustainable Urbanism*, Volume 13, Number 1. pp. 25-44. (In persian) <https://doi.org/10.22061/jsaud.2025.11383.2269>
- Nafisi, Saeed (2021). History of Sassanid Iranian Civilization, Tehran, Parseh Publications. (In Persian)
- Nardo, Don (2020). The Roman Republic. (M. Eslami, Trans) Qoqnoos Publications, Tehran. (Original work published 1990) (In persian)
- Pakbaz, Roein (2020). Encyclopedia of Art, Tehran, Contemporary Art Publishing House (In persian)
- Panjehbashi, Elahe and Mahzab Torabi, Sogand (1402). Study of animal motifs in Sasanian textile art, *Research Journal of Ancient Iran*, Year 1, Issue 2, pp. 97-112. (In persian)
<https://doi.org/10.22034/ais.2022.330912.1012>
- Saeednia, Ahmad (1999). Green Book: Guide to Municipalities, Urban Land Use, First Edition, Tehran, Publishing House of the Urban Studies Center of the Ministry of Interior. (In persian)
- Sarikhani, Majid (2019). Study and analysis of animal motifs in Sasanian textiles, *Archaeological Researches of Pre-Islamic Iran*, Vol. 4, No. 2, 88, pp. 77-92. (In persian) https://iaej.sku.ac.ir/article_10194.html
- Shahraki, Mahtab, Shahraki Nader, Maliheh, Azari Tabas, Khadijeh, Rakhshani Bejd, Hamideh, 2018, Studying the role of urban furniture, its history, solutions and benefits in urban development, *Sixth National Conference on Sustainable Development in Geography and Planning Sciences, Architecture and Urbanism*, Tehran, (In persian) <https://civilica.com/doc/768270>
- Scerrato, Umberto, Bussagli, Mario (2010). Partian and Sasanid Art, (Y, Azhand, trans), Tehran, Mola. (Original work published 1964) (In persian)
- Taheri, Alireza (2013). Animal-Plant Motifs in Sasanian Art and Its Influence on Islamic Art and French Romanesque Art, *Journal of Fine Arts, Visual Arts*, No. 38, pp. 15-24. (In persian)
<https://doi.org/10.22059/jfava.2013.36377>
- Teymurian, Katayoun, Ziviar, Parvaneh, Ethni Ashari, Mani (2022). Evaluation of the performance of urban furniture in improving the quality of environmental graphics, case study of Sadeghieh neighborhood in Tehran, *Journal of Urban and Regional Policy*, Volume 1, Issue 2, pp. 52-65. (In persian) <https://sanad.iau.ir/Journal/pur/Article/927324>
- Tovar, Enrique (2024). How do railings elevate landscape design, Rosay pub, UK
- Rabbani, Ali, Rastegar, Yaser (2013). An analysis of the status of national identity and its six dimensions among the citizens of Isfahan, *Monthly Journal of Applied Sociology*, No. 2, pp. 18-260. (In persian)
https://jas.ui.ac.ir/article_18300.html
- Riazi, Mohammad Reza (2023). Designs and Motifs of Sassanid Clothing and Weavings, Tehran, Ganjineh Honar. (In persian)
- Zangiabadi, Ali, Tabarbazi, Nazanin (2014). Urban Furniture Design and Planning, Mashhad, Toos Publishing. (In persian)